

ΚΕΙΜΕΝΑ: ΚΑΤΑΛΑΒΑΙΝΩ & ΓΡΑΦΩ

Στόχοι

Σε αυτή την ενότητα:

- θα διαβάσουμε για τις βόλτες ενός άσπρου γάτου και τα αποτελέσματά τους
- θα διαβάσουμε διάφορες ιστορίες με λύκους και θα δούμε αν οι άνθρωποι τους φοβούνται ή όχι και γιατί, αλλά και εάν οι λύκοι κινδυνεύουν από τους ανθρώπους
- θα μάθουμε τι σχέση έχουν τα νησιά Γκαλαπάγκος και τα παράξενα είδη ζώων και πουλιών που ζουν εκεί με τη θεωρία του Δαρβίνου
- θα μάθουμε να χρησιμοποιούμε τις μετοχές σε -οντας/-ώντας για να κάνουμε πιο σύντομο το λόγο μας
- θα μάθουμε να γράφουμε κείμενα στα οποία αφηγούμαστε ένα περιστατικό και παράλληλα να σχολιάζουμε την αφήγησή μας ή να εκφράζουμε τη γνώμη μας γι' αυτά που αφηγούμαστε.

**ΑΝΘΡΩΠΟΣ
ΚΑΙ
ΦΥΣΗ**

**ΑΝΘΡΩΠΟΣ
ΚΑΙ
ΖΩΑ**

6

Τι ξέρετε για τις γάτες; Απαντήστε αν είναι σωστές (Σ) ή λάθος (Λ) οι προτάσεις.

Σ Λ

1. Στις γάτες αρέσει να κοιμούνται μέσα στις κουβέρτες.	☐	☐
2. Όταν οι γάτες είναι ευχαριστημένες, γουργουρίζουν.	☐	☐
3. Οι γάτες τρώνε μόνο γατοτροφή.	☐	☐
4. Οι γάτες φεύγουν από το σπίτι που μένουν συχνά και κάνουν βόλτες.	☐	☐
5. Οι γάτες δεν μπλέκουν ποτέ σε καβγάδες.	☐	☐

Μερικές από τις προτάσεις του κειμένου λείπουν. Μπορείτε να βρείτε τη θέση της καθεμιάς;

Ανοιξιάτικες βόλτες ενός άσπρου γάτου

Μένω σε ένα δώροφο σπίτι με κήπο και
 Έχω μπόλικο φαγητό, όποτε το ζητήσω, και ένα πολύ φιλόξενο κρεβάτι το βράδυ. Τρελαίνομαι να κρύβω το κεφάλι μου ανάμεσα στις κουβέρτες και να αποκοιμιέμαι γουργουρίζοντας,

Μου αρέσουν πολύ και οι βόλτες στη γειτονιά.

.....
Κάθε φορά που γυρίζω από τη βόλτα μου, με κοιτούν με απέχθεια και μου απαγορεύουν να ανέβω σε κρεβάτια και καναπέδες. Είναι που είμαι και άσπρος... ή, τουλάχιστον, ήμουνα πριν από τη βόλτα! Τι να κάνω κι εγώ, πλένομαι όσο καλύτερα μπορώ και αρχίζω τα χάδια και τα καλοπιάσματα. Συνήθως, καταφέρνω να με αγαπήσουν και πάλι.

.....
..... Έλειπα αρκετές μέρες και πέρασα πολύ καλά. Το μόνο πρόβλημα ήταν ότι αναγκάστηκα να τα βάλω με το χοντρο-Λάκη, το γάτο της γειτονιάς, που είναι ο φόβος και ο τρόμος όλων. Θέλει να ελέγχει τα πάντα και, αν τολμήσεις να μπεις στην περιοχή του, σου ορμάει. Τελικά, όπως κατάλαβα αργότερα, όλη η γειτονιά είναι «περιοχή του». Δε διαφωνώ, άλλωστε την έχει κερδίσει με το σπαθί του, αλλά και εμείς οι υπόλοιποι έχουμε δικαίωμα να κυκλοφορούμε. Το αποτέλεσμα του καβγά μας ήταν μπόλικες γρατζουνιές και ένας φοβερός πόνος στην κοιλιά. Ίσως να φταίει που έφαγα μπόλικά σκουπίδια, μην έχοντας άλλη γατοτροφή.

.....
..... Όλη μέρα κάθομαι σε μια γωνιά, δεν έχω όρεξη να φάω και φυσικά ούτε λόγος για βόλτες. Όπως άκουσα, σύντομα θα με πάνε στο γιατρό. Μάλλον πρέπει να είμαι σε άθλια κατάσταση..., αλλά να σας πω κάτι;

α) Άξιζε τον κόπο.

β) ειδικά έπειτα από ένα καλό φαγητό

γ) μάλλον είμαι πολύ τυχερός.

δ) Πριν από δύο μέρες, λοιπόν, γύρισα ξανά από τη βόλτα μου.

ε) Τα αφεντικά μου δεν έχουν την ίδια άποψη.

στ) Τέλος πάντων, το θέμα είναι ότι δεν αισθάνομαι καθόλου καλά.

Τ. Γεωργιοπούλου από το ένθετο «ΟΙΚΟ» της εφημερίδας «Καθημερινή»

1. α) Ποιος τίτλος αντιστοιχεί σε κάθε παράγραφο του κειμένου; Προσέξτε, υπάρχουν δύο τίτλοι περισσότεροι.

Ο ευτυχισμένος γάτος

Η τελευταία βόλτα του γάτου

Η καθημερινή ζωή του γάτου

Η φασαρία

1. β) Σε κάθε παράγραφο υπάρχουν περισσότερα από ένα θέματα. Από τα θέματα που ακολουθούν διάλεξε ποια ταιριάζουν στην πρώτη και ποια στη δεύτερη παράγραφο.

Πώς αισθάνεται τώρα ο γάτος

Τα αποτελέσματα από τις βόλτες

Ο καβγάς

Οι αγαπημένες συνήθειες του γάτου

2.α) Πώς αφηγείται την τελευταία του περιπέτεια ο γάτος; Μπορείτε να συμπληρώσετε τον πίνακα της αφήγησής του;

Η τελευταία περιπέτεια του γάτου → πώς ήταν:

.....
πότε έγινε:

Γιατί; → το παράδειγμά του: η βόλτα του

α) Πώς άρχισε:

β) Τι άλλαξε → ο καβγάς και το φαγητό

α) Πώς είναι τα πράγματα πριν από τη φασαρία:

β) Πώς άρχισε η φασαρία:

γ) Τι έκαναν τότε οι γάτοι:

δ) Τι αποτελέσματα είχε ο καβγάς:

γ) Τι έκανε τότε ο άσπρος γάτος:

δ) Τι αποτέλεσμα είχε:

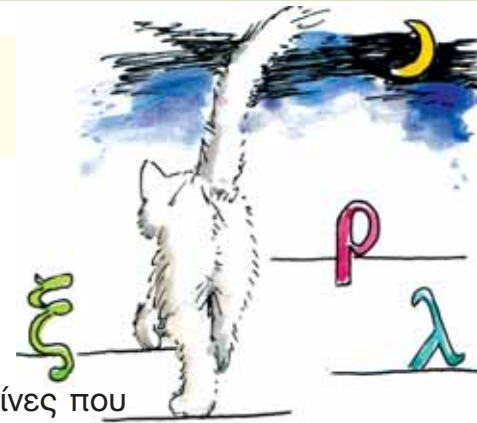
2. β) Τώρα αφηγηθείτε την ιστορία του γάτου σαν να είστε ένας γείτονας που τον παρατηρεί κάθε μέρα. Αν προτιμάτε, μπορείτε να αφηγηθείτε την ιστορία ενός άλλου κατοικίδιου.

3. Συμπληρώστε τα κενά με τις λέξεις στο πλαίσιο. Αν το κάνετε σωστά, θα μάθετε και άλλα πράγματα για τις γάτες και τις βόλτες τους.

μπόλικες, φιλόξενο, γρατζουνιές, απέχθεια, άθλια, γουργουρίζοντας, καλοπιάσματα, δικαίωμα, αποκοιμηθεί, τολμήσει, περιοχή, ορμάει

Όλες οι γάτες τρελαίνονται για βόλτες, ακόμη και εκείνες που μένουν σε ένασπίτι που τις αγαπάνε και τις φροντίζουν. Και η δική σας γάτα έχει το να φύγει από το σπίτι, όλες οι γάτες μπορούν πού και πού να γυρίζουν μόνες τους στο δρόμο. Η καλή σας γατούλα θέλει να βγει έξω μόνη της και να κάνει διάφορα «κακά πράγματα»: να πάνω στο πεζοδρόμιο ή στην αυλή του γείτονα, να γνωρίσει ξένες, βρόμικες γάτες και να φάνε παρέα φαγητό από τα σκουπίδια. Θα μιλήσουν νιαουρίζοντας και και θα γίνουν φίλοι. Ίσως και να ερωτευτούνε ή να μαλώσουνε.

Σίγουρα, ύστερα από λίγο καιρό, η γάτα σας θα έχει αδυνατίσει πολύ από το κακό φαγητό και θα έχει θυμώσει με την κατάσταση στους δρόμους: μπορεί να την κλοτσήσουν ή να τη χτυπήσει κανένα αυτοκίνητο. Έτσι, κι αυτή θα μάθει να στους κακούς ανθρώπους και στις γάτες που θα μπαίνουν στη γειτονιά της, στην της. Θα τους γεμίσει όλους

Στο τέλος θα τα βαρεθεί όλα αυτά και θα νιώσει για τον κόσμο έξω από το σπίτι. Γι' αυτό θα ξαναγυρίσει με πολλά για να την αγαπήσετε ξανά. Εσείς θα την ταΐσετε, θα την καθαρίσετε, αν χρειαστεί, θα προσέξετε μήπως είναι άρρωστη. Θα αποφασίσετε να της βάλετε κι ένα κολάρο, για να αισθάνεστε πιο ήσυχοι την επόμενη φορά που θα φύγει από το σπίτι. Να είστε σίγουροι ότι θα το σύντομα!

4. Αντιστοιχίστε καθεμιά από τις εκφράσεις στ' αριστερά με τη συνέχειά της. Δεν είναι και πολύ απλό, γιατί αυτές οι εκφράσεις έχουν ιδιαίτερη σημασία.

1. Οι γάτες τρελαίνονται να τρώνε ψάρια.	α) Είχε πάει μια μακρινή βόλτα και γύρισε πίσω μόνη της.
2. Ο ψαράς μας είναι ο φόβος και ο τρόμος των γατιών της γειτονιάς.	β) Έχουμε ήδη τρεις γάτες. Θα μαλώνουνε συνέχεια.
3. Η γάτα μου κέρδισε την περιοχή της με το σπαθί της.	γ) Μάλωσε με άλλα τρία γατιά και βγήκε νικήτρια. Βέβαια, είναι γεμάτη γρατζουνιές.
4. Ούτε λόγος για σκύλο σε αυτό το σπίτι!	δ) Η δική μου τρώει δέκα κάθε μέρα.
5. Δεν άξιζε τον κόπο η αγωνία για τη γάτα μου, τη Χιονάτη.	ε) Τα κυνηγάει και τα κλοτσάει.

5. Ακούστε τώρα μια γάτα που δεν αγαπάει καθόλου τις βόλτες. Είναι πολύ μορφωμένη και δεν της αρέσει να μιλάει πολύ, γι' αυτό θα τα πει όλα πολύ σύντομα. Διαβάστε όσα λέει και προσπαθήστε να τα πείτε με δικά σας λόγια. Μην ξεχάσετε να εξηγήσετε τις μετοχές.

Χθες το πρωί, ξεκινώντας τη βόλτα μου στην αυλή, με επισκέφτηκε ο Μαύρος. Δεν τον γνώρισα βλέποντάς τον, γιατί ήταν γεμάτος αίματα. Είχε μαλώσει, κάνοντας την πρωινή του βόλτα. Εγώ όμως μένω πάντα μέσα στο σπίτι, γνωρίζοντας τα προβλήματα που έχουν αυτές οι βόλτες. Περνάω μια χαρά παίζοντας με τα αφεντικά μου και ξαπλώνοντας στα πόδια τους. Βέβαια, δεν έχω και πολλούς φίλους, μένοντας συνέχεια μέσα. Αλλά πάλι σκέφτομαι ότι τα αφεντικά μου τώρα με αγαπάνε περισσότερο. Τι θα γίνει φεύγοντας; Ίσως βρουν μια άλλη γάτα, θέλοντας να βρουν κάποιον άλλο να τους αγαπάει όπως εγώ. Και τελικά θα χάσω το σπίτι μου, κάνοντας τέτοια ανόητα πράγματα. Δεν αξίζει τον κόπο!

Όλες οι υπογραμμισμένες λέξεις φτιάχνονται από ρήματα που τελειώνουν σε -ω/-ώ. Λέγονται **μετοχές** και δείχνουν: **πώς**; / **γιατί**; / **πότε**; / **αν** έγινε κάτι.

Χθες το πρωί, ξεκινώντας τη βόλτα μου στην αυλή, με επισκέφτηκε ο Μαύρος.

Χθες το πρωί, όταν ξεκινούσα τη βόλτα μου στην αυλή, με επισκέφτηκε ο Μαύρος. (πότε;)

Προσέξτε ότι η πρόταση με τη μετοχή είναι μικρότερη από την πρόταση με το όταν.

Μπορείτε να ξαναγράψετε το κείμενο χρησιμοποιώντας ρήματα αντί για μετοχές, όπως στο παραπάνω παράδειγμα;

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

6. Ο κτηνίατρος συμβουλεύει. Συμπληρώστε με τη σωστή μετοχή.

Ζώντας (Όταν ζει) μέσα στο σπίτι, η γάτα δεν κολλάει εύκολα αρρώστιες.
..... (Όταν βγαίνει) έξω, όμως, γνωρίζει κι άλλες γάτες.
..... (Με το να κάνει) παρέα μαζί τους, φέρνει στο σπίτι έντομα και μικρόβια, γι' αυτό πρέπει να προσέχετε. Ακόμη,..... (επειδή γύριζε) εδώ κι εκεί λερώνεται. Μην ξεχνάτε ότι οι γάτες δεν αγαπούν το νερό. (Αν την πλένετε) ύστερα από κάθε βόλτα θα την κάνετε να φύγει από το σπίτι. Καλύτερα να την καθαρίσετε με ένα πανί εκεί που λερώθηκε. Μη φοβηθείτε (επειδή θα δείτε) τη γάτα σας πολύ αδύνατη: πέρασε αυτές τις μέρες (με το να τρώει) κυρίως σκουπίδια και (με το να παίζει) συνεχώς με τις άλλες γάτες. Τέλος, βάλτε της ένα λουράκι. Όποιος τη συναντάει, θα καταλαβαίνει (αν το κοιτάξει) ότι δεν είναι αδέσποτη και θα την προσέχει περισσότερο.

7. α) Η γάτα πηγαίνει στο γιατρό. Παίξτε στην τάξη το διάλογο ανάμεσα στο αφεντικό της και τον κτηνίατρο.
Αν θέλετε, χρησιμοποιήστε τις λέξεις στο πλαίσιο.

τρώγοντας σκουπίδια
σιχαίνομαι βλέποντάς τον/την
μαλώνοντας με άλλες γάτες
νιαουρίζοντας
δεν τρώει τίποτε
έχει παράσιτα
κάθεται στα πόδια μου
έλειψε έξι μέρες
συνήθως είναι ήσυχος/η και έχει πολλή όρεξη
γύρισε βρόμικος/η και γεμάτος/η αίματα
εμβόλιο για να μην κολλήσει αρρώστιες
το πλύσιμο δεν του/της αρέσει
ανησυχείτε υπερβολικά

Το αφεντικό λέει:

- Τι κάνει καθημερινά η γάτα.
- Πώς ήταν όταν γύρισε από τη βόλτα της.
- Τι θέλει να ρωτήσει το γιατρό.

Ο γιατρός ρωτά, κάνει παρατηρήσεις και δίνει οδηγίες:

- Πώς είναι συνήθως η γάτα και πώς είναι τώρα.
- Τι βλέπει όταν εξετάζει τη γάτα.
- Τι πρέπει να κάνει ο πελάτης.

7. β) Γράψτε τώρα τι είπε το αφεντικό της γάτας στην υπόλοιπη οικογένεια, όταν γύρισε στο σπίτι. Μπείτε, δηλαδή, στη θέση του αφεντικού της γάτας και αφηγηθείτε όσα έγιναν στον κτηνίατρο και όσα είπαν μεταξύ τους σχετικά με τη γάτα.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Θα ξέρετε, βέβαια, την ιστορία της Κοκκινোসκουφίτσας. Ο λύκος παίζει το ρόλο του κακού, όπως και σε πολλά άλλα παραμύθια. Αυτές οι ιστορίες εξηγούν κάπως γιατί νιώθουμε τέτοιο φόβο για τους λύκους. Εσείς ξέρετε καμιά ιστορία με λύκους, αληθινή ή φανταστική;

Φοβάστε βλέποντας αυτές τις εικόνες;
Έχετε δει ποτέ λύκο από κοντά;

Το περιοδικό «Ερευνητές» έχει πάρει συνέντευξη από διάφορους ανθρώπους στην Ευρώπη για τους λύκους. Καθένας έχει διαφορετική άποψη. Διαβάστε και βρείτε τι επάγγελμα κάνει ο καθένας.

Λύκε, λύκε; Είσαι εδώ;

«Ονομάζομαι Φρανσίσκο Μαρκές. Ζω μόνιμα στην Ισπανία, όπου φωτογραφίζω λύκους εδώ και αρκετά χρόνια. Δεν τους φοβάμαι. Έχω δει λύκο να το βάζει στα πόδια μόλις δει άνθρωπο και ξέρω ότι δεν επιτίθενται. Είδα ακόμη επιστήμονες να φορούν περιλαίμια-πομπούς σε 11 λύκους από διαφορετικές αγέλες. Έτσι τους παρακολουθούν».

Ο βοσκός των Άλπεων

«Δώρο, πάντως, ο λύκος δεν είναι! Είναι επικίνδυνος, ακόμη κι αν δεν επιτεθεί στο κοπάδι μου. Από τον Ιούνιο ως τον Οκτώβρη στα βοσκοτόπια πολλές προβατίνες είναι ετοιμόγεννες. Ο παραμικρός φόβος, αν, δηλαδή, δουν ένα λύκο, μπορεί να τις σκοτώσει! Τα σκυλιά μου με βοηθούν να οδηγώ το κοπάδι και έχω και άλλα δύο για προστασία. Διώχνουν τους λύκους και κυρίως τα αδέσποτα σκυλιά, που μπορεί να ριχτούν στο κοπάδι».

Ο κυνηγός

«Και ο λύκος έχει τη θέση του στη φύση. Είναι ένα μεγάλο αρπακτικό, που έχει μοναδικό εχθρό τον άνθρωπο. Στη Γαλλία επέστρεψε με φυσικό τρόπο σ' αυτό τον τόπο όπου παλιότερα τον είχαν εξοντώσει. Από το 1979 προστατεύεται, όμως ο κόσμος τον απεχθάνεται. Τα τελευταία έξι χρόνια δεκαπέντε τουλάχιστον λύκοι πιάστηκαν σε παγίδες, δηλητηριάστηκαν ή πυροβολήθηκαν ακόμη και μες στο Εθνικό Πάρκο Μερκαντούρ!».

Ο φωτογράφος

«Ο λύκος είναι ανταγωνιστής μας. Από Οκτώβριο ως Ιούνιο, στα βουνά δεν υπάρχουν αρνιά. Έτσι, ο λύκος επιτίθεται στα ζώα του δάσους, ζαρκάδια, ελάφια, αντιλόπες, και στα αγριοκάτσικα, που δεν μπορούν να ξεφύγουν μες στα χιόνια. Πολλά από αυτά τα ζώα τα φέραμε εμείς εκεί: είναι δικά μας θηράματα. Αφού ο λύκος τα σκοτώνει πρέπει κι εμείς να τον κυνηγήσουμε».

Ο οικολόγος

Nathalie Tordjman από το περιοδικό «Ερευνητές»

1. Καθένας από τους ανθρώπους που μιλάει για τους λύκους αφηγείται μία σύντομη ιστορία (ή και περισσότερες). Με αυτήν υποστηρίζει την άποψη του. Βρείτε στο κείμενο και υπογραμμίστε με διαφορετικά χρώματα το σχόλιο (την άποψη αυτού που μιλάει) και την ιστορία που λέει για να το υποστηρίξει.

Για παράδειγμα: ο Φρανσίσκο αφηγείται δύο ιστορίες για να πει ότι **δεν φοβάται τους λύκους**, γιατί οι λύκοι φοβούνται πολύ τους ανθρώπους και γιατί οι επιστήμονες μπορούν να ξέρουν πάντα πού βρίσκονται οι λύκοι.

Κοιτάξτε πώς ακριβώς το λέει.

Ονομάζομαι Φρανσίσκο Μαρκές. Ζω μόνιμα στην Ισπανία, όπου φωτογραφίζω λύκους εδώ και αρκετά χρόνια. Δεν τους φοβάμαι.

άποψη

Έχω δει λύκο να το βάζει στα πόδια μόλις δει άνθρωπο και ξέρω ότι δεν επιτίθενται.

πρώτη ιστορία

Είδα ακόμη επιστήμονες να φορούν περιλαίμα-πομπούς σε 11 λύκους από διαφορετικές αγέλες. Έτσι τους παρακολουθούν.

δεύτερη ιστορία

2. Το σχολείο σας οργανώνει μια οικολογική εβδομάδα. Παρουσιάστε στους συμμαθητές σας σε ένα κείμενο τις απόψεις των διάφορων ανθρώπων για το θέμα των λύκων. Εξηγήστε τι πιστεύει ο κάθε άνθρωπος και γιατί. Ξαναδιαβάστε τι λένε ο κυνηγός, ο βοσκός, ο οικολόγος και ο φωτογράφος και συμπληρώστε το κείμενό σας. Τέλος, γράψτε και τη δική σας άποψη.

Δεν έχουν όλοι οι άνθρωποι την ίδια γνώμη για το θέμα των λύκων. Μερικοί, όπως ο φωτογράφος Φρανσίσκο Μαρκές, δε φοβούνται τους λύκους.

Αυτός πιστεύει ότι οι λύκοι δεν κάνουν επίθεση στον άνθρωπο, επειδή κάποτε ένας λύκος φοβήθηκε βλέποντας έναν άνθρωπο και έφυγε τρέχοντας. Άλλωστε, οι επιστήμονες, καθώς

Ο οικολόγος υποστηρίζει ότι, όπως όλα τα ζώα,
και ότι, αφού
τα τελευταία χρόνια

Από την άλλη πλευρά, ο βοσκός νομίζει ότι ο λύκος
....., γιατί και
..... Ο κυνηγός θεωρεί ότι
....., αφού

Πολλά από αυτά
Προσωπικά, έχω τη γνώμη ότι

3. Εσείς φοβάστε τους λύκους; Γιατί; Είχατε ποτέ κάποια καλή ή κακή εμπειρία;

4. Μέσα σε κάθε κείμενο υπάρχουν κάποιες λέξεις που αναφέρονται σε προηγούμενες λέξεις του κειμένου. Για παράδειγμα, στην πρώτη παράγραφο, αντί να ξαναπεί στην Ισπανία, ο Φρανσίσκο λέει όπου.

– Ζω μόνιμα στην Ισπανία, όπου φωτογραφίζω λύκους εδώ και αρκετά χρόνια.

Λέξεις όπως το όπου μας βοηθούν να συνδέουμε τις προτάσεις στο κείμενο και να το καταλαβαίνουμε καλύτερα. Μπορείτε να βρείτε σε ποιες λέξεις ή φράσεις αναφέρονται οι χρωματισμένες λέξεις;

1. όπου → στην Ισπανία

2.

3.

4.

5.

6.

7.

8.

9.

10.

5. Βάλτε τις λέξεις του πλαισίου στη θέση των τονισμένων λέξεων του κειμένου:

ορμάνε, κολάρα, ομάδες, λιβάδια, μικρότερο,
ελεύθερα, είχαν σκοτώσει όλα, αρπακτικό,
σιχαίνεται, κυνήγι.

6. Οι λύκοι ξαναγυρίζουν στην Ελλάδα. Διαβάστε πώς και γιατί στο παρακάτω κείμενο, συμπληρώνοντας με τις λέξεις του πλαισίου.

αφήνοντας, έχοντας, θέλοντας, κάνοντας, κυνηγώντας, μένοντας, μετρώντας, πιάνοντας, σκοτώνοντας, χρησιμοποιώντας

Το πρόγραμμα «ΛΥΚΟΣ» της οργάνωσης «Αρκτούρος», τους λύκους της Ελλάδας, βρήκε ότι είναι το λιγότερο από 500 ως 700 άτομα. Αν και παλιότερα είχαν μειωθεί τόσο πολύ, που πιστεύαμε ότι θα εξαφανιστούν, σήμερα η κατάσταση αλλάζει προς το καλύτερο. Αυτό συμβαίνει γιατί παλιότερα οι άνθρωποι έδιωχναν τους λύκους από τα δάση, συνεχώς περισσότερη γη. Σήμερα, τα χωριά τους και τα χωράφια τους, οι άνθρωποι προσφέρουν περισσότερο χώρο για το λύκο. Ακόμη, αυστηρούς νόμους για όσους χρησιμοποιούν δηλητήριο για να σκοτώσουν λύκους, λιγότεροι άνθρωποι τους σκοτώνουν. Έτσι, τα τελευταία χρόνια, εμφανίζονται λύκοι και στις νοτιότερες περιοχές της Στερεάς Ελλάδας, από όπου είχαν εξαφανιστεί για πολλά χρόνια.

Υπάρχουν όμως άλλα προβλήματα. Πρώτον, οι άνθρωποι πιάνουν τους λύκους, να τους ζευγαρώσουν με σκύλους για να φτιάξουν λυκόσκυλα ή για να διασκεδάσουν. Άλλοι, εμπόριο με τους λύκους και τα κουτάβια τους, βγάζουν πολλά χρήματα. Δεν καταλαβαίνουν ότι, ή τους γονείς-λύκους, εξαφανίζουν όλη την αγέλη. Ευτυχώς αυτοί οι άνθρωποι γίνονται συνεχώς λιγότεροι.

Επίσης, οι κυνηγοί δημιουργούν μεγάλο πρόβλημα, τα ζώα του δάσους, την τροφή των λύκων. χωρίς φαγητό, οι λύκοι τρώνε τα πρόβατα και τα κατσίκια των βοσκών και οι βοσκοί τους κυνηγάνε και τους σκοτώνουν.

Από την ιστοσελίδα www.arcturos.gr

Οι οι λέξεις που χρησιμοποιήσατε για να συμπληρώσετε λέγονται και δείχνουν: **πότε;** / **πώς;** / **γιατί;** / **εάν** έγινε κάτι.

Το πρόγραμμα «ΛΥΚΟΣ», της οργάνωσης «Αρκτούρος», **μετρώντας** τους λύκους της Ελλάδας, βρήκε ότι είναι το λιγότερο από 500 ως 700 άτομα.

μετρώντας = όταν μέτρησε (**πότε;**)

Άλλοι, **κάνοντας** εμπόριο με τους λύκους και τα κουτάβια τους, βγάζουν πολλά χρήματα.

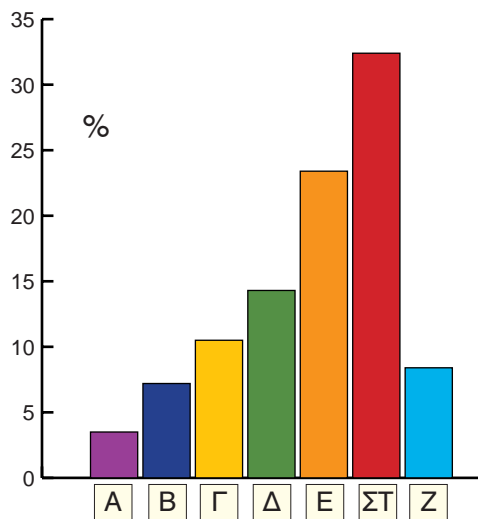
κάνοντας = με το να κάνουν (**πώς;**)

7. Αφηγηθείτε τι συνέβη στους ελληνικούς λύκους σύμφωνα με το κείμενο. Οι ερωτήσεις θα σας βοηθήσουν.

- Σήμερα υπάρχουν περισσότεροι λύκοι από παλιότερα; Γιατί συμβαίνει αυτό;
- Οι λύκοι κινδυνεύουν στις μέρες μας; Από ποιους;

8. Αυτόν το μήνα, η «Μικρή Άρκτος», το περιοδικό της οικολογικής οργάνωσης «Αρκτούρος», έχει θέμα της την εξαφάνιση του λύκου. Σας ζητάνε να γράψετε ένα άρθρο σχετικά με το λύκο, για να το βάλουν σε ένα φυλλάδιο που θα μοιραστεί στα ελληνικά γυμνάσια. Χρησιμοποιήστε όσα μάθατε για τους λύκους στην Ελλάδα από το κείμενο και από την άσκηση 6. Κοιτάξτε και συζητήστε στην τάξη τον πίνακα που ακολουθεί, για να καταλάβετε γιατί οι λύκοι μειώνονται συνεχώς. Ακουλουθήστε το σχεδιάγραμμα. Μην ξεχνάτε ότι, αν χρησιμοποιήσετε τα λόγια κάποιου, πρέπει να τα βάλετε μέσα σε εισαγωγικά.

Τρόποι θανάτου λύκων το 1988 στην Ελλάδα

Τρόπος θανάτου	%	Λύκοι
A. Τροχαίο ατύχημα	3,5	4
B. Δηλητηρίαση από δολώματα (φαγητό με δηλητήριο)	7,2	9
Γ. Με όπλο, όταν ο λύκος έκανε επίθεση σε κοπάδι	10,5	13
Δ. Θανάτωση κουταβιών λύκων στη φωλιά	14,3	17
E. Με όπλο στο κυνήγι (κυρίως για αγριογούρουνα)	23,4	28
ΣΤ. Με όπλο σε κυνήγι ειδικά οργανωμένο για λύκους	32,4	39
Z. Με άλλο τρόπο	8,4	10
Συνολικά	100	120

Από την ιστοσελίδα www.arcturos.gr

Να και το σχεδιάγραμμα που θα σας βοηθήσει.

1η παράγραφος: Πού ζουν οι λύκοι στην Ελλάδα; Κινδυνεύουν; Από ποιους;

2η παράγραφος: Γιατί κινδυνεύουν/δεν κινδυνεύουν οι λύκοι;
Δώστε παραδείγματα και αφηγηθείτε όσα συμβαίνουν.

3η παράγραφος: Τι νομίζετε ότι μπορεί να γίνει για να αλλάξει η κατάσταση;

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Ξέρετε πώς λέγονται αυτά τα ζώα; Πού ζουν;

Διαβάστε το κείμενο στις σελίδες 21-22 για να μάθετε τη σχέση που έχουν τα νησιά Γκαλαπάγκος και τα παράξενα είδη πουλιών που ζουν εκεί με τη θεωρία του Δαρβίνου. Μετά δώστε έναν τίτλο σε κάθε παράγραφο του κειμένου

Δαρβίνος (1809-1882)

Το πιο γνωστό έργο του του Κάρολου Δαρβίνου είναι η «Προέλευση των ειδών». Εκεί, μεταξύ άλλων, αναφέρει ότι ο άνθρωπος προήλθε από την εξέλιξη του πιθήκου.

Νησιά με πολύτιμη ιστορία

Το αρχιπέλαγος των νησιών Γκαλαπάγκος εξερευνήθηκε αρχικά από Ισπανούς θαλασσοπόρους το 1535. Υπήρξε καταφύγιο πειρατών και φαλινοθήρων, αλλά από το 1832 αποτελεί επαρχία του Εκουαδόρ. Πρόσφατα, η Ουνέσκο συμπεριέλαβε τα Γκαλαπάγκος στους τόπους που ανήκουν στην παγκόσμια κληρονομιά. Έτσι, αποτελούν «προστατευόμενο πάρκο».

Γιατί, όμως, είναι τόσο σημαντικά νησιά; Το 1835 τα επισκέφθηκε ο Βρετανός επιστήμονας Κάρολος Δαρβίνος. Έμεινε εκεί έξι εβδομάδες, μελετώντας τα σπάνια ζώα και φυτά. Βλέπετε, τα τοπικά είδη παρουσίαζαν ιδιομορφίες, αφού αναπτύχθηκαν με μοναδικό τρόπο. Σε ένα απλό σημειωματάριο, για τις προσωπικές του παρατηρήσεις, συγκέντρωσε πληροφορίες και βρήκε πολύτιμες ενδείξεις, ώστε τελικά να προτείνει τη θεωρία της εξέλιξης. Το 1859 δημοσίευσε το βιβλίο «Η καταγωγή των ειδών» στο οποίο υποστήριξε ότι τα όντα αυτά αναπτύχθηκαν μέσω της φυσικής επιλογής, δηλαδή της βαθμιαίας προσαρμογής στο ιδιαίτερο περιβάλλον τους.

Σήμερα γνωρίζουμε ότι η φυσική επιλογή συμβαίνει επειδή στα χαρακτηριστικά των ειδών γίνονται μεταλλάξεις, τυχαίες μεταβολές στο DNA ενός οργανισμού, που του δίνουν ένα ατομικό πλεονέκτημα έναντι των άλλων. Αυτοί οι καλύτερα εξοπλισμένοι οργανισμοί παράγουν τους περισσότερους απογόνους, οι οποίοι κληρονομούν τα χαρακτηριστικά που επέτρεψαν στους γεννήτορές τους να επιβιώσουν και μάλιστα κληροδοτούν αυτά τα χαρακτηριστικά και στους απογόνους τους.

Με την πάροδο του χρόνου, όλο και περισσότερο τα όντα με αυτά τα ευνοϊκά χαρακτηριστικά επιβιώνουν, ενώ τα κληρονομικά χαρακτηριστικά που αποτελούν μειονέκτημα γι' αυτά εξυγιαίνονται μέσα από τη δεξαμενή των γονιδίων. Την ίδια στιγμή, περιβαλλοντικές πιέσεις –από τις κλιματολογικές μεταβολές μέχρι τη μείωση των πηγών διατροφής– μπορούν να προκαλέσουν περισσότερο εξειδικευμένες αλλαγές. Καθώς ο πληθυσμός μιας περιοχής προσαρμόζεται στο περιβάλλον που είναι υποχρεωμένος να ζήσει, κάποιες ομάδες υπάρχει περίπτωση να διαχωριστούν.

Εάν δύο ομάδες δεν μπορέσουν να αναπαραχθούν μεταξύ τους επί μακρό χρονικό διάστημα, γίνονται δύο ξεχωριστά είδη. Αυτή είναι η διαδικασία που οδηγεί στην εξέλιξη, δημιουργώντας ολόκληρα είδη και όχι ξεχωριστούς οργανισμούς, σε μεγάλες χρονικές περιόδους.

Στα απομονωμένα Γκαλαπάγκος, λοιπόν, ο Δαρβίνος παρατήρησε σπίνους που έμοιαζαν με αυτούς που ζούσαν στη Βόρεια Αμερική, 1.300 περίπου χιλιόμετρα μακριά. Αυτοί οι σπίνοι είχαν προσαρμοστεί ανάλογα με τις διαθέσιμες πηγές τροφής, αναπτύσσοντας διαφορετικού μεγέθους ράμφη. Ο Δαρβίνος συμπέρανε πως αυτά τα πουλιά κατάγονταν από ένα και μοναδικό είδος που μετανάστευσε από τη στεριά εκατομμύρια χρόνια πριν. Δεδομένου ότι τα πουλιά αντιμετώπισαν ξεχωριστές περιβαλλοντικές προκλήσεις, οι σπίνοι με τα διαφορετικά χαρακτηριστικά επιβίωσαν σε διαφορετικούς τόπους. Μέσω της διαδικασίας της φυσικής επιλογής, ο πληθυσμός των πουλιών διαχωρίστηκε τελικά σε πολλά είδη που ακόμη διατηρούν κοινά χαρακτηριστικά.

Στα Γκαλαπάγκος υπάρχουν εκατοντάδες είδη που δε συναντάμε σε κανένα άλλο μέρος του κόσμου. Γι' αυτό αυτά τα νησιά αποτελούν πολύτιμο και ζωντανό μουσείο φυσικής ιστορίας.

Marc Beugnie από το περιοδικό «Ερευνητές»

1. α) Ποια μέρη του κειμένου είναι αφηγήσεις; Σημειώστε τα στο πλάι του κειμένου.
β) Πότε εξελίσσεται η κάθε αφήγηση; Στο παρελθόν ή στο παρόν;
γ) Ποιες αφηγήσεις είναι πραγματικές και ποιες υποθετικές;

Αφήγηση είναι μία ιστορία, δηλαδή μια σειρά από γεγονότα που συνέβησαν το ένα μετά το άλλο και έχουν στενή σχέση μεταξύ τους (συχνά ένα γεγονός είναι η αιτία και ένα άλλο το αποτέλεσμα της). Τα παραμύθια, οι μύθοι, τα ανέκδοτα, τα διηγήματα είναι μερικά είδη αφηγήσεων.

2. Βάλτε τα γεγονότα στη σειρά με την οποία έγιναν.

- Ανακαλύφθηκε ότι το DNA των οργανισμών αλλάζει, με σκοπό τη βελτίωση των ειδών.
- Επίσης το περιβάλλον των νησιών ήταν πολύ διαφορετικό από τις περιοχές από τις οποίες προέρχονταν αυτά τα είδη.
- Κατάλαβε ότι οι ζωντανοί οργανισμοί των νησιών είχαν αποκτήσει αυτή τη μορφή επειδή είχαν ζήσει για πολύ καιρό ξεχωριστά από τα άλλα ζώα και φυτά του είδους τους.
- Ο Δαρβίνος δημιούργησε τη θεωρία της εξέλιξης.
- Ο Δαρβίνος επισκέφτηκε τα Γκαλαπάγκος.
- Οι βελτιωμένοι οργανισμοί επιβιώνουν, ενώ οι άλλοι σιγά σιγά εξαφανίζονται.
- Παρατήρησε ότι τα ζώα και τα φυτά των νησιών είχαν διαφορετικά χαρακτηριστικά από αυτά που γνώριζε από τα είδη στην υπόλοιπη Γη.
- Τα νησιά Γκαλαπάγκος θεωρήθηκαν πολύτιμα για όλη την ανθρωπότητα, γιατί εκεί υπάρχουν ζώα και φυτά που αποδεικνύουν τη θεωρία της εξέλιξης.

3. Η εξέλιξη των ειδών αποτελεί και αυτή μια αφήγηση, όπως διαπιστώσατε στην άσκηση 1.

α) Συμπληρώστε τις φάσεις της εξέλιξης των ειδών που ισχύουν γενικά στη φύση.

Αφήγηση:

Η εξέλιξη των ειδών

Αρχική κατάσταση: Κάθε οργανισμός έχει ένα συνδυασμό στοιχείων που βρίσκονται στο DNA του.

Αλλαγή: Όταν το DNA κάποιων ατόμων ενός είδους αλλάζει,
.....
.....

Αντίδραση: Στη συνέχεια, οι βελτιωμένοι οργανισμοί
.....
και οι υπόλοιποι σταδιακά εξαφανίζονται

Αποτέλεσμα: Έτσι,
.....

β) Πώς δημιουργούνται τα διαφορετικά είδη εξαιτίας της αλλαγής του περιβάλλοντος; Σημείωσε τις φάσεις αυτής της δημιουργίας, παίρνοντας τις πληροφορίες από το κείμενο.

Αφήγηση:

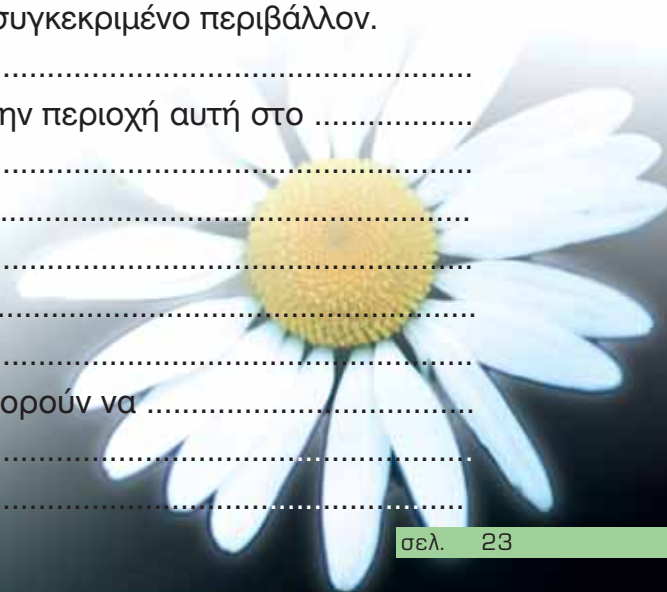
Η δημιουργία διαφορετικών ειδών εξαιτίας των αλλαγών στο περιβάλλον

Αρχική κατάσταση: Ένα είδος ζει σε ένα συγκεκριμένο περιβάλλον.
.....

Αλλαγή: Υπάρχουν αλλαγές στην περιοχή αυτή στο
.....

Αντίδραση: Ο πληθυσμός
.....
αλλά μερικές ομάδες

Αποτέλεσμα: Οι ομάδες που δεν μπορούν να
.....
.....

γ) Για να υποστηρίξει τη θεωρία του, ο Δαρβίνος χρησιμοποίησε ένα παράδειγμα, την εξέλιξη των σπίνων στα Γκαλαπάγκος.

Αφήγηση: Η εξέλιξη του σπίνου στα Γκαλαπάγκος

Αρχική κατάσταση: Πριν έρθουν στα Γκαλαπάγκος, οι σπίνι

Αλλαγή: Όταν έφτασαν στα νησιά,

Αντίδραση: Γι' αυτό τα πουλιά

Αποτέλεσμα: Έτσι, δημιουργήθηκαν

4. α) Μερικές από τις προτάσεις του κειμένου είναι μεγάλες και σύνθετες. Δείτε το παράδειγμα και προσπαθήστε να τις αναλύσετε σε δύο άλλες προτάσεις.

Π.χ. Έμεινε εκεί έξι εβδομάδες, μελετώντας τα σπάνια ζώα και φυτά.
Έμεινε εκεί έξι εβδομάδες και μελέτησε τα σπάνια ζώα και φυτά.

α. Οι σπίνι είχαν προσαρμοστεί ανάλογα με τις διαθέσιμες πηγές τροφής, αναπτύσσοντας διαφορετικού μεγέθους ράμφη.

.....
.....
.....

β. Ο Δαρβίνος, παίρνοντας την ιδέα από τα διάφορα είδη των φυτών και των ζώων των Γκαλαπάγκος, υποστήριξε ότι τα όντα αναπτύχθηκαν μέσω της φυσικής επιλογής.

.....
.....
.....

4. β) Και το αντίστροφο, από δύο προτάσεις μπορείς να φτιάξεις μία.

γ. Όταν έφταναν στα Γκαλαπάγκος τα διάφορα είδη ζώων, αποκτούσαν με τον καιρό ιδιαίτερα και σπάνια χαρακτηριστικά.

Φτάνοντας

δ. Οι άνθρωποι θα μπορούν και στο μέλλον να γνωρίσουν τα σπάνια είδη που ζουν στα Γκαλαπάγκος, αν τα προστατεύουν.

.....
.....

5. Το σχολείο σας οργανώνει μια εβδομάδα για την ιστορία της φύσης. Αναλαμβάνετε να μιλήσετε στους συμμαθητές σας για τη θεωρία της εξέλιξης των ειδών. Χρησιμοποιήστε και τα παρακάτω παραδείγματα για τους οργανισμούς των νησιών Γκαλαπάγκος.

Οι κορμοράνοι, έχοντας μεγάλα φτερά, πέταξαν μέχρι τα νησιά.

Δεν είχαν εχθρούς στα νησιά. Για χιλιάδες χρόνια δεν τους κυνηγούσε κανείς.

Σιγά σιγά τα φτερά τους μίκρυναν και, σήμερα, δεν πετούν πια.

Οι χερσόβιες χελώνες έφτασαν στα νησιά καβάλα σε κάποιο κλαδί.

Εδώ ήταν απομονωμένες και δεν κινδύνευαν.

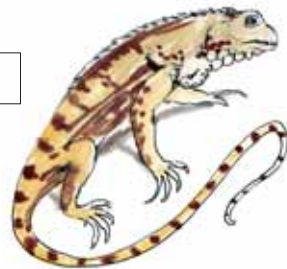
Σιγά σιγά μεγάλωσαν πολύ.

Τα ιγκουάνα διέσχισαν τον ωκεανό πάνω σε κλαδιά.

Έζησαν απομονωμένα επί χιλιετίες.

Μεταλλάχθηκαν.

Οι πιγκουίνοι έρχονται από τη Νότια Αμερική.

Το ψυχρό ρεύμα τους φέρνει ως τα Γκαλαπάγκος.

Εδώ στα ανοιχτά, τα νερά είναι αρκετά κρύα για τους πιγκουίνους.

6. Μέσα στο κείμενο υπάρχουν λέξεις σχετικές με τη βιολογία. Τις ξέρετε; Αντιστοιχίστε τις με τους ορισμούς τους.

1. φυσική επιλογή	α) γονείς
2. μεταλλάξεις	β) αλλαγές στο DNA (γονιδίωμα) ενός οργανισμού
3. γεννήτορες	γ) στοιχείο των χρωματοσωμάτων με το οποίο μεταφέρονται
4. γονίδια	δ) οι αλλαγές που γίνονται σε έναν οργανισμό με τον καιρό
5. θεωρία εξέλιξης	ε) η άποψη ότι τα διάφορα είδη αλλάζουν στο πέρασμα του χρόνου, ανάλογα με τις συνθήκες ζωής τους

7. Καταστροφή στα νησιά Γκαλαπάγκος. Διαβάστε το άρθρο από το περιοδικό «Ερευνητές» και γράψτε ένα γράμμα διαμαρτυρίας προς την εταιρεία της οποίας το πλοίο έριξε πετρέλαιο. Διηγηθείτε τι έγινε και πείτε πώς και γιατί πρέπει να βοηθήσει τα νησιά να το καθαρίσουν.

Συναγερμός!

Τα Γκαλαπάγκος κινδυνεύουν. Στις 16 Ιανουαρίου 2001 το δεξαμενόπλοιο «Τζέσικα» έφτασε στα ανοιχτά του αρχιπελάγους. Περίπου 185.000 γαλόνια πετρελαίου χύθηκαν στη θάλασσα. Και μόνο ο άνεμος εμπόδισε το μεγάλο κακό, αφού «γύρισε» και έδιωξε μεγάλος μέρος της πετρελαιοκηλίδας!

Στην περιοχή βρέθηκαν διεθνή σωστικά συνεργεία που άντλησαν άλλα 50.000 γαλόνια πετρελαίου από το «λαβωμένο» πλοίο.

Όμως τα σπάνια ζώα, ψάρια και πτηνά της περιοχής θα κινδυνεύουν για πολύ καιρό ακόμη. Αρκετά, μάλιστα, χρειάστηκε να δεχτούν ανθρώπινη φροντίδα για να επιζήσουν.

Δύσκολη, πάντως, είναι η κατάσταση και για τους ανθρώπους. Οι 15.000 κάτοικοι βλέπουν να αλλάζει ριζικά η ζωή τους, αφού η ρύπανση απειλεί κυρίως την αλιεία. Ο πλοίαρχος και το πλήρωμα κρατούνται. Είναι πιθανό να δικαστούν για έγκλημα κατά του περιβάλλοντος.

Κώστας Ράπτης από το περιοδικό «Ερευνητές»

